

Рецензия

от проф. д-р Емил Георгиев Константинов

относно дисертационния труд на Христо Бойчев Боев на тема:
„Режимът на санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността”, представен във връзка с откритата процедура за защитата му за придобиването на образователната и научна степен „доктор” по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма Международно право и международни отношения

Определен съм за член на научното жури, утвърдено с решение на Факултетния съвет на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, протокол № 129/26. 03. 2025 година и със заповед на ректора проф. д-р Румен Младенов №РД – 22 – 821 от 08. 04. 2025 година. На своето първо заседание научното жури ме избра за рецензент.

Представеният от докторанта Христо Бойчев Боев дисертационен труд е в обем от 229 страници, включително списък на използваните

съкращения, въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и 189 бележки под линия.

Темата и съдържанието на дисертационния труд са изключително актуални и значими. Въпросът за режима на санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН за поддържането и възстановяването на мира и сигурността не е спирал да разпалва международния дебат сред държавите в света още от самото създаване на Организацията на Обединените нации и чак до днес. Към настоящия момент са създадени и действат 14 режима на санкции, които са съсредоточени върху подкрепата за политическо уреждане на конфликти, неразпространение на ядрени оръжия и борба с тероризма. Оценката, която дисертантът дава на състоянието и на пътищата за решаване на проблема за санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН за поддържането и възстановяването на мира и сигурността е точна. Тя се обосновава в практичен и теоретичен план. В критичен план бих препоръчал на автора да засили теоретичния анализ по изследваните от него въпроси. Това би обогатило ползата от неговия изследователски труд. Тази моя препоръка не нарушава цялостната положителна оценка за дисертационния труд. Авторът би могъл да я има предвид в своите бъдещи изследвания и публикации. Избраната от автора методика е правилна.

Темата на дисертационния труд е малко позната в България и не е задълбочено разработвана в теорията. Научното внимание, което ѝ отделя Христо Боев има приносен характер. В труда се разглеждат нови за българската международноправна наука теми и въпроси, обогатяват се съществуващите в тази научна и практическа сфера знания. Публикуването на труда може да намери практическо приложение в практическата дипломатическа дейност, в политическите анализи и решения в сферата на международното право, международните отношения

и политика. В тази връзка бих препоръчал на автора да формулира и обоснове конкретни предложения, които биха имали значение за конкретната дейност на анализатори, политици и дипломати, а също и за академичната сфера. Това той може да извърши в бъдещи свои разработки и публикации.

Дисертантът разработва важни теоретични въпроси, свързани с международната сигурност, понятието за „санкции“, „мерки“ и други действия. Голямо практическо значение, включително и във връзка с бъдещо планиране в тази област имат анализите и изводите на автора, а именно кои санкции и мерки са били ефективни и кои не са допринесли за поддържаното и възстановяването на мира сигурността.

Предметът на изследване в дисертационния труд се фокусира върху санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН. Целта, която се поставя авторът е да анализира техния режим, а също така да систематизира видовете мерки и тяхната специфика в зависимост от съответната държава и от гледна точка на ефективността им. Той успешно се справя с тази задача. Положителна оценка мога да дам и на други успешно разработени в труда научни и научно-практически положения. Дисертантът дава ценен принос като проучва възникването и развитието на международните институции за поддържането на мира и сигурността. Приносен характер и значение за практиката притежава анализът на теоретичните проблеми на режима на санкциите. Същото мога да кажа и за осъщественото от него сравнение на няколко юридически понятия, различни по своя характер. Това са санкциите, едностранните ограничителни мерки, контрамерките и международноправната отговорност. Придавам голямо положително значение от практическа и от теоретична гледна точка на установяването на съответствие на санкциите с основните принципи на съвременното международно право.

Положително значение за практиката, което искам да изтъкна в тази рецензия в полза на дисертанта, притежава анализът на сега действащите санкции на Съвета за сигурност на ООН. Настоящата дисертация е добра основа и за бъдещи сравнителноправни изследвания на санкционната система на ООН и на санкциите, налагани от международни организации и държави, като например от Европейския съюз и от САЩ. Този момент също отчитам като приносен момент в полза на докторанта. Някои аспекти на подобни изследвания биха могли да бъдат например тяхната ефективност, а също така и мерките, които осигуряват правата на санкционираните лица, като например правото им на съдебна защита.

В своята дисертация Христо Боев е направил успешен опит за цялостно изследване на режима на санкции, налагани от Съвета за сигурност на ООН. Като цяло дисертацията представлява научна новост за българската правна литература в областта на международното право. В нейните рамки са анализирани за първи път у нас редица специфични въпроси като например съответствието на санкциите с основните принципи на международното право, нормативния ред за конституирането и правомощията на санкционните комитети, хуманитарния аспект относно зачитането на правата на човека в процедурата по налагане на санкциите и други важни проблеми, отнасящи се към темата на дисертацията. Авторът обосновава нуждата от реформа на санкционния механизъм с цел балансирано отчитане на последиците от санкциите в краткосрочен и дългосрочен план, както и намаляването на негативното въздействие върху правата на човека.

Практическото значение на труда, включително и за българската външнополитическа практика, се състои в това, че той може да бъде използван за усъвършенстване на процедурата по определяне на критериите за налагане на санкции с цел те да окажат по-ефективно

въздействие, както и да се използват за създаването на цялостна стратегия за поддържането и възстановяването на мира. Немаловажно значение притежава възможността дисертационният труд да се използва за обучение не само на студенти, но и на практики в областта на правото и международните отношения.

Структурата на труда е логична и дава възможност на дисертанта да обхване цялостно разработваната от него материя. Тя се състои от три глави и заключение.

Първата глава е посветена на международните институции за поддържане на мира и сигурността в света. Разгледано е тяхното възникване и развитие. Разгледани и анализирани са институциите на универсално и регионално ниво.

Предмет на втората глава са избрани и особено важни теоретични проблеми на режима на санкции. Към тях спадат понятието и определението на международния режим на санкциите. Авторът се спира на същността на понятието „санкция”, а също и на видовете санкции в международното право. Разглеждат се теоретични въпроси на понятията санкции и мерки. Акцентира се върху санкции, едностранни ограничителни мерки, ответни мерки и юридическа отговорност. Авторът изследва и съответствието на санкциите с основните принципи на съвременното международно право.

В глава трета се разглеждат санкциите на Съвета за сигурност на ООН. Изследват се 14 различни и конкретни санкции.

В заключението авторът обобщава, че най-често санкциите се налагат като реакция на акт на агресия, като средство за борбата с тероризма, за защита при нарушени права на човека, в подкрепа на политическото разрешаване на конфликти, както и като средство за предотвратяване на развитието на национални ядрени програми.

Налаганите мерки могат да включват пълно или частично прекъсване на икономическите отношения и на железопътните, морските, въздушните, пощенските, телеграфните, радиотелеграфните и други средства за съобщения, както и скъсване на дипломатическите отношения. Анализът на практиката на Съвета за сигурност на ООН установява, че санкционните мерки включват редица ограничения свързани с физически лица, различни компании и държави –финансови и търговски ограничения, ограничения при пътуванията и други. Поради различните цели санкционните мерки имат множество форми, като варират от разнообразни търговски и икономически санкции, стокови и финансови ограничения, до целенасочени мерки като забрана за пътуване или оръжейно ембарго. Съветът за сигурност на ООН налага санкции, за да подкрепи мирните преходи, ограничаване на терористичните дейности, защита правата на човека, възпиране на неконституционални промени и ограничаване разпространението на ядрени оръжия.

Към посочените дотук приноси моменти в дисертационния труд бих добавил и други, които са от съществено значение.

Така например в този труд за първи път в литературата по международно право се прави цялостно изследване на проблематиката, свързана със санкциите, които се налагат от Съвета за сигурност на ООН за поддържане и възстановяване на международния мир и сигурност.

Теоретичен приносен характер притежава определянето на обхвата на всеки един от понятията „санкция”, „мерки”, „контрамерки”, „едностранни ограничителни мерки” и „принудителни мерки”, а също и класификацията им. Изследвани са критиките на механизма за прилагането им, а също и предложенията за реформи. Теоретично и приложно приносно значение притежава изследването на съответствието на санкциите с основните принципи на международното право, а също и с правата на човека. В тази връзка бих включил и изследването на

взаимовръзката между санкции и международноправна отговорност на държавата.

В заключение считам, че докторантът Христо Бойчев Боев и предоставения за защита негов дисертационен труд отговарят на законовите изисквания и предлагам да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма Международно право и международни отношения

Проф.д-р Емил Константинов

30 април 2025 г.